Kleefse Waard Goud Waard 1943–1993

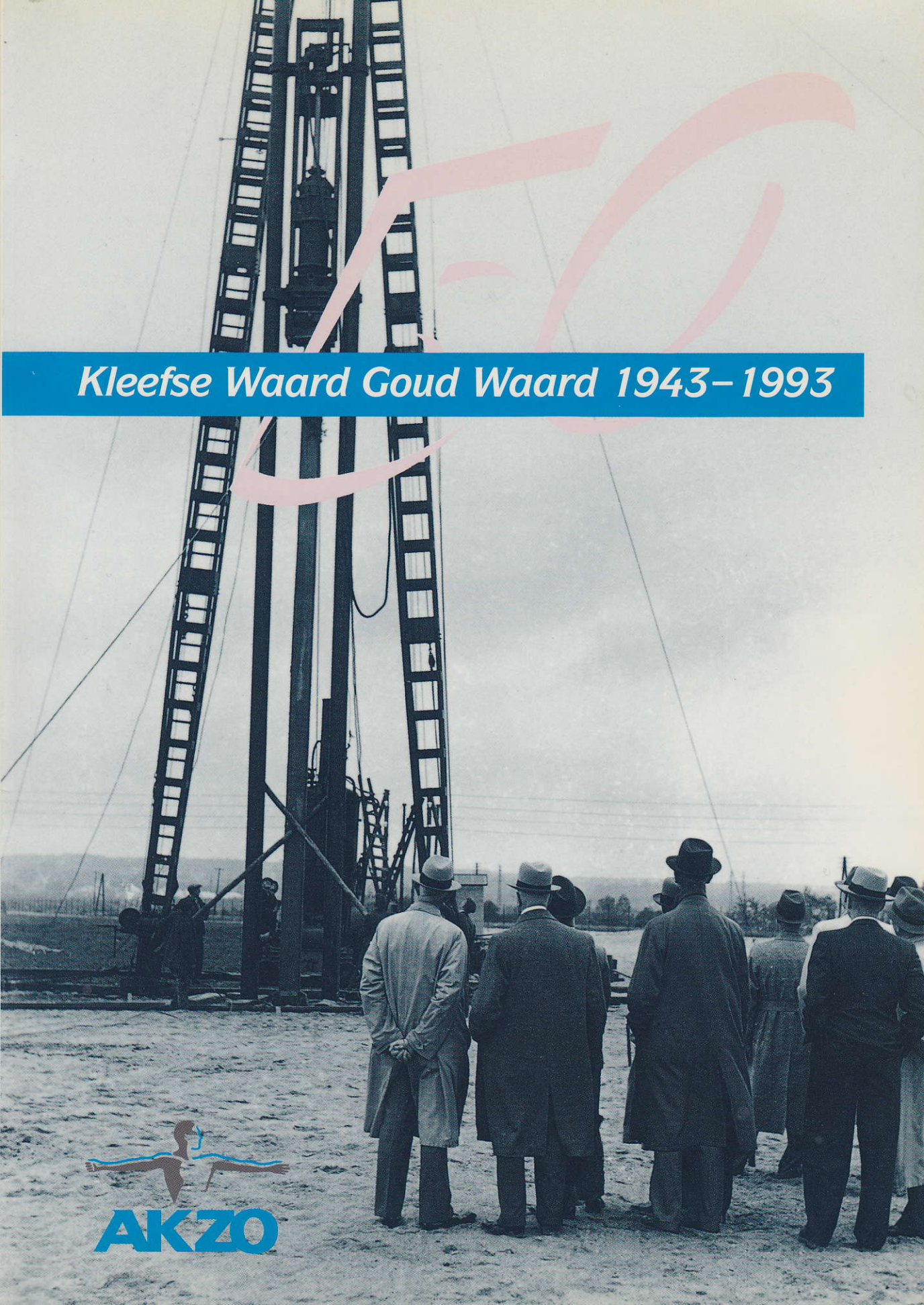

AKZO

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
De man van 1943	5
De man van 1993	8
Historisch overzicht	11
Ereburgers van de Kleefse Waard	41
Aktie en operatie: een rode draad	42
Communicatie	45
Medezeggenschap, niet meer weg te denken	49
Energie: voor continu-bedrijf van levensbelang	52
Mensen en produkten bepalen de kwaliteit van het bedrijf	55
Colofon	58
Bronvermelding	59

Foto op de omslag:
Het slaan van de eerste paal van de lokatie Kleefse Waard

Voorwoord

Akzo Kleefse Waard: een bedrijf met een verleden

Als een bedrijf 50 jaar wordt, mag er best eens wat uit "de archieven" worden gehaald. Dat is hier gebeurd.

Neem van dat verleden kennis. Misschien weet u zich er zelfs alles van te herinneren. Het is goed om gebeurtenissen voor de geest te halen, die met grote betrokkenheid zijn meebeleefd.

Stel met mij vast dat het niet allemaal vanzelf is gegaan. Dat er pionierswerk nodig is geweest onder vaak moeilijke omstandigheden.
Wat u op onze locatie nu aantreft, is het resultaat van creatief ondernemen, van hard en volhoudend werken van velen. Van veel oudgedienden en nu nog actieve medewerkers en medewerksters.

Dat ondernemen, dat werken aan produkten en diensten, aan beter en anders, dat gaat door. Houdt het eigenlijk wel ooit op? Wat mij betreft niet. Wat al onze medewerkers betreft niet. Als het aan ons ligt, blijft Akzo Kleefse Waard wat zij steeds was: een lokatie met toekomst. Met toekomst voor mensen. Een lokatie met een menselijk gezicht.

Het verleden van de Kleefse Waard bied ik u hierbij aan. Aan haar toekomst zijn we - ook vandaag - met z'n allen aan het bouwen.

Voor uw persoonlijke bijdrage aan verleden en toekomst van onze locatie dank ik u zeer hartelijk.

W.K. Raes
lokatiedirecteur

november 1993

Inleiding

Arnhem, 22 april 1993

"Om in de steeds groeiende behoefte aan rayonvezel te kunnen voorzien, besloot de directie van de Algemene Kunstzijde Unie een groot bedrijf op te richten. Als lokatie werd de Kleefse Waard gekozen. Ir. A.J. Engel, de latere president-directeur, kreeg de opdracht een moderne en efficiënte fabriek te bouwen."

Zo begint het "levensverhaal" van de Kleefse Waard, die dit jaar zijn vijftigste verjaardag vierde.

Het doet mij een genoegen u, als medewerker of oud-medewerker van de Kleefse Waard, ter gelegenheid daarvan dit jubileumboekje aan te bieden.

Een greep uit de activiteiten en gebeurtenissen in de afgelopen jaren is bijeengebracht om u een indruk te geven van de roerige geschiedenis van de Kleefse Waard. Het is geen complete, wetenschappelijke geschiedschrijving geworden. Maar dat is ook niet nodig om toch de Kleefse Waard van 10, 25 of misschien van 50 jaar geleden weer even in uw herinnering te laten terugkeren.

Velen hebben tijd gestoken in de totstandkoming van dit verhaal. Ton Wansink las o.a. de edities van AKU-nieuws, De Spindop en Report, om dit boeiende verhaal te schrijven. Walter Luykenaar besteedde veel aandacht aan de vorm en lay-out van deze jubileumuitgave.

In chronologische volgorde komen hoogte- en dieptepunten uit de periode 1943 - 1993 aan de orde. Daarnaast vindt u in dit boekje een aantal artikelen over operaties/acties, communicatie, medezeggenschap, energie en mensen en produkten.
De ontvangers van de Kleefse Waard-trofee mogen zeker niet ontbreken in een uitgave als deze. Door het lezen van de verhalen van "De man van 1943" en "De man van 1993" krijgt u een idee van de verschillen tussen toen en nu.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Namens de werkgroep FS-50,
Gerard Otten

"Ik zou vandaag weer terug willen"

Hij werd geboren op 5 maart 1907 in Bingerden en woont sinds zijn prille jeugd in Rheden. Op dertienjarige leeftijd begon hij te werken. In 1935 trouwde hij. In 1942 trad hij in dienst bij AKU op de Kleefse Waard.

Hij werd "eerste man" op de afdeling Kwaliteitscontrole van de centrale Garenspinnerij en bleef dat tot zijn pensionering in 1968. Ook hij viert dit jaar een jubileum: dat van zilveren gepensioneerde, onze man van 1943.

"Het was toen heel gewoon, dat je na schooltijd meteen aan het werk ging. Er moest meeverdiend worden om de meestal grote gezinnen draaiende te houden", zo begint zijn verhaal. "Ik ben bijna in de steenfabriek geboren, dus ging ik daar ook werken. En hoe!"

Maar in de steenbakkerij ging het ook toen al op en af. 's Zomers meestal volop werk en dan vaak maanden thuis. Er was weinig andere werkgelegenheid. Tot het allemaal veranderde in 1938. In dat jaar begonnen de grond- en bouwwerkzaamheden op het terrein van de Kleefse Waard. Hij kon bij een van de aannemers aan de gang en herinnert zich alle soorten werk te hebben gedaan: tot het afhalen van stenen in Olburgen toe! Want hij kende de weg en het produkt.

"Toen de fabriek vorm begon te krijgen, kon de aannemer met minder mensen toe, maar vanuit een houten gebouwtje begon de personeelsdienst van AKU mensen te werven. Dat was in 1942 of '43. Het duurde toch even voor ik aan bod kwam.
Op een dag kwam ik op het terrein een AKU-man tegen. Ik sprak hem aan over een mogelijke baan. Toen hij hoorde dat ik steenbakker was geweest, stuurde hij mij naar personeelszaken. Ik werd aangenomen, maar besloot dat pas op de laatste dag aan mijn baas te vertellen. Als je te vroeg liet merken dat je weg wilde, kon je meteen vertrekken."

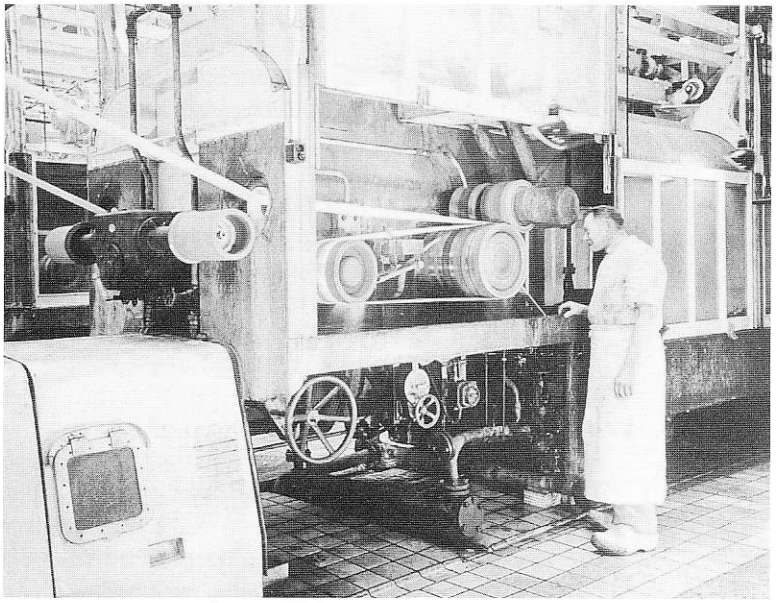

Spinner bij vezelspinmachine, eind jaren '40

Tweemaal twaalf uur aan een stuk

De diensten liepen, zoals nu nog, van zes tot twee, van twee tot tien en van tien tot zes. "Eén keer in de drie weken werkte je van zaterdag op zondag en van zondag op maandag van zes uur 's avonds tot zes uur 's morgens.
Tussen die twee diensten in ging je dan naar de kerk en kon je nog net een paar uur slapen. Het was moeilijk om wakker te blijven achter de machine: als het te gek werd, gingen we even met het hoofd onder de sproeier".

Het thuisfront had veel moeite met de ploegendiensten en na twee jaar volgde overplaatsing naar de dagdienst.
De man van 1943 werd "eerste man" op de afdeling Kwaliteitscontrole van de garenspinnerij.

Fiets met massieve banden

Hoe ging dat allemaal in 1943? Na het opstaan, wassen onder de kraan van de wasbak. Douches en al die handige huishoudapparatuur waren er nog niet. Dan op de fiets naar Arnhem. Een rit van een uur. "Als er sneeuw in aantocht was of als er gladheid was voorspeld, sprak ik met een collega af om een half uur eerder te vertrekken, op onze fietsen met massieve banden en alle ellende van dien! De AKU verstrekte later één stel banden per jaar, toen ging het al veel beter. In die tijd werden fietsers nog streng gecontroleerd. Toen m'n collega een keer zijn achterlicht kapot had, ben ik dicht achter hem gaan rijden. Maar dat was niet volgens de regels. We kregen onderweg controle en dat leidde tot een flinke bekeuring voor m'n collega".

Nummerplaatjes en klokkaarten

Bij het betreden van het terrein, dat toen nog maar spaarzaam bebouwd was, werd geklokt. Een gele kaart in de gleuf van het apparaat en met een klap werd daar de juiste tijd van binnenkomst op aangebracht. "De eerste jaren ging dat nog anders: je haalde bij de portier een soort penning van het bord met je eigen nummer - ik had 289 - en hing die op je afdeling weer op. Kwam je te laat dan werd die tijd op je loon ingehouden. Ik heb daar trouwens geen last van gehad, want ik kwam gewoon op tijd. Ik kan me ook niet herinneren ooit ziek te zijn geweest."

In het bedrijf had elke medewerker een kastje voor het opbergen van zijn persoonlijke spullen. "De bedrijfskleding bestond uit een overall; later een stofjas. In de spinnerij en ook in de blekerij was het minder plezierig: daar droeg je molton pakken, beenwindsels en klompen; dat gaf de beste bescherming".

Bij overwerk een warme maaltijd

De korte pauzes werden onder elkaar of door de voorman geregeld, al naar gelang dat kon met het werk. "Met een paar man gingen we dan naar de "rookpot" om een sigaret te roken. Eén van ons haalde koffie aan de automaat.
Voor de dagdienst was er een uur middagpauze in de Havenkantine. Bij overwerk kregen we 's avonds een warme maaltijd!"

We luisterden naar elkaar

Over de onderlinge verhoudingen weet hij alleen maar prettige dingen te vertellen. "We hadden een voorman, een meester, een hoofdmeester en natuurlijk de bedrijfsleider, de heer Tesselhoff. Tesselhoff was heel vaak in het bedrijf, wist precies wat er gaande was en zorgde goed voor zijn mensen. Met de voorman en de meester had je het meest te doen, maar ook met de mensen die een kantoor hadden, was er goed contact. Met verjaardagen werden er over en weer tractaties bezorgd".

"Echte cursussen en opleidingen waren er nog niet. Je leerde van elkaar en problemen werden samen opgelost, ook als daarvoor overgewerkt moest worden".

"Mijn werk was het controleren van monsters uit het bedrijf; daarvan werden proefkousjes gemaakt en dan werd bekeken of de betreffende partij goed was of, wat ook wel eens gebeurde, moest worden afgekeurd.".
Verantwoordelijk werk dus, dat met veel aandacht en concentratie moest worden gedaan. Werd dat ook zo gewaardeerd? "Funktiewaardering werkte met punten. Dat was altijd een spannende zaak. We legden dan uit waarom we ons werk zo belangrijk vonden en dan lukte het wel eens om extra punten te krijgen en een loonsverhoging. Je moest er wel voor praten, maar er werd ook naar je geluisterd".

"Wat ik prachtig vond, was de kerstgratificatie; daar had ik voor mijn AKU-tijd nog nooit van gehoord.". En nooit de pest erin? "Ik ben nooit met tegenzin naar het werk gegaan.
Als ze me vandaag nog konden gebruiken, zou ik er zo weer heen willen".
"Maar er zal intussen wel het een en ander veranderd zijn.
Dat maakt niet uit. Veranderingen waren er altijd en ze zullen altijd wel blijven".